

amb valors secundaris, de creació expressiva: no hi ha raó per creure que siguin manllevades d'una altra llengua. □ 1.ª doc.: S. XIX (no Lab. 1839); *eli-eli*, 1776.

Les dues primeres s'usen en cat. or. (pronunciades totes dues amb *é* tancada, no pas oberta com diu *AlcM*): la primera forma és la de Barcelona i altres punts de la zona central; la segona, la de Girona i la seva diòcesi, incloent-hi almenys part del Maresme: totes dues eren molt vives, entre nois sobretot, en la meua infància i en la dels meus pares, i tenien sobretot un valor mig desafador, mig burlesc o d'escarni provocatiu i sovint fins humiliant: crec recordar que ja es troba, almenys aquella, en escriptors com Pons Mass., Em Vilanova, JRuyra, i en tot cas era la que usaven els minyons del barri de Raval barceloní, cap a 1875-80, quan hi jugava el meu pare. S'usen de vegades singularment, de vegades, encara més, duplicades: *ela, elal, elis, elis!* També forma part la darrera del llenguatge folklòric i afectiu a Menorca: «sac buit no s'aguanta dret: es sac que 'ns fa rallar és es còs de s'homo qui pateix fam, que va *dezenat* (<'desanat') i *heli-heli* -->», escrivia ja Camps Merc. (*Folkl.* 1, 1918, 275).

No puc aprovar les etimologies que en dóna *AlcM* (encara menys aqueixa tendència que té a desconnectar i donar esparses coses que s'haurien de presentar inseparables): aquesta seria hebrea, les altres dues manllevades del francès; és ben fort (ni diguem ja si pecaminós i irreverent: «no diràs el nom de Déu en va!»), això de cercar-hi el sinònim del secretíssim Jehovah o de pensar en el Gòlgota: no n'hi ha cap indicatiu car la repetició es troba semblant en el trivial *elis-elis*, i si allí parlen de passar gana, no es queda menjant-se-li la sardina a les barbes; i en la *Rondalla de Rond.* de Carles Ros «vine sense falta esta nit, allà *eli-eli* de les dotze» en cat. central hauríem dit *leri-leri*, amb valor idèntic.

És clar que res hi ha de sacre en tot això i que són creacions afectives. En JRoig «quant hagut vist / jo Porta-Celi, / cert fuy *aleli* / del cansament» (*Spill*, 15694): no sé per què s'havia de pensar a descompondre en *a l'eli*, puix que el portar article és cosa de substantius i no pas d'interjeccions; que es pensés en algun arabisme com el cast. *aleli*, força menys llunyà en el terreny semàntic i estilístic, fóra més explicable, però fonèticament i en tots aqueixos sentits valdria més referir-lo a *alelat* i al cast. *lelo* 'desvalgut, babau', cat. *lero*, que coincideix tan bé amb *leri-leri*. Quant a les dues «etimologies» franceses *et là* és tocar campanes (no ho fóra tant *eh, là!*, però sempre rebuscat i arbitrari), *hélas* s'acosta a l'absurd. És evident que tot són variants d'*bala, hola*, cast. *olé* (DCEC), però per tot arreu formacions paral·leles i indígenes. Amb un valor així van usar *ele* (el mateix CRos en un *romanç*).

Elaborable, elaboració, elaborar, V. llavor Elació, V. preferir Elaïdat, elaidic, elaidina, elaidometre, elaiolècnica, V. oli Elargir, V. llarg

ELÀSTIC, derivat savi del gr. *ἐλαστός* 'que pot ser empès o dirigit', 'dúctil', variant de *ἐλατός* adjectiu verbal de *ἐλαύνω* 'jo empenyo', 'dirigeixo', 'llanço'. □ 1.ª doc.: Lab. 1839, com a adj.; i el substantivat *elàstic* «cada una de les dues peces de roba que descansant sobre lo muscle, sosté los pantalons».

Hi havia hagut altres substantivacions antigues, en particular el mall. *llàstiga* (BDLC iv, 198),¹ cf. *AlcM*; i en el sentit que explica aquest en el § 2a, en matèria de sabateria, sembla que ja circulava en el S. XIV: «cum una *lasti* de sabates», a. 1357, *InoLC*, que deu ser el mateix, si bé mal llegit, en *unum lassí* i *unum bassi*, que troba en docs. ross. de 1356 (encara que ho posi sota l'encapçalament de *lassi* «instrument de cordonnier», com si fos variant de *llaç*), car en un altre del mateix any 1356 està subordinat al genitiu plural de SUBTELAR (> fr. *soulier* 'sabata'): «cum uno *lasti sotularum*».

S'endeuina que per via semiculta *elàstic* es reduí a *alasti* i especialment a les comarques on *-ia* es reduïx popularment a *-i* (com a les interpirinenques), un *alasti* es convertia per ultracorrecció en una *làstia* > *llàstia* > *llàstiga* d'on la citada forma mallorquina *una llàstiga* (hi ha un *carrer de Llàstics* a la Barcelona vella); el punt de partida era la reducció del tipus *codex, codicis* (cast. *código*) > *codi* (i es trobaran molts fets connexos amb aquesta història en les notes referents a *tomàtic, -tiga, llúdiri(g)a, fàstic, càstig, domèstic, màstic*, etc.); no és variant de LAQUEUS com cregué Alart però els descendents d'aquest hi pogueren influir. Encara que l'adjectiu no es documenta en anglès fins a 1653 i en francès fins a 1690, en baix llatí circulà des de molt abans.

DERIV.: *Elasticitat* [Lab. 1839]. *Elastina. Elastificat.* *Elateri; elaterina, elaterita* (veg. DCEC); *elàter*: tots aquests, derivats de l'adj. verbal *ἐλατός*, part per l'acció purgant, part perquè expelleix les espores.

¹ «Màrfega, vanova, mànega, *llàstiga*, catacòliga» com a coses de roba. Marginal de Fontserè al *DOrt.*: *llàstic, llastigada*.

Elcaraví, segurament a llegir *e-l caraví* (o *e-l caraví*), amb conj. copulativa *e* i article, veg. *caraví*=DCEC (ALCARAVEA, -VIA) *Eldemig* llegir *e-l demig*= en l'*endemig* (MIG) *Ele, V. ela Eleagnàcies, V. oli Elèbor, V. ellèbor Elecció, electiu, electivitat, elector, electoral, electorat, electorer, electovari, V. elegir* (LLEGIR)

ELECTRE, 'ambre', pres del ll. *electrum*, i aquest, del gr. *ἤλεκτρον* id. □ 1.ª doc.: 1695, Lacav. (*electro*); Belv. i Lab. 1839 *electro* per al metall i *-tre* per a l'ambre.

DERIV.: *Elèctric*, 1803 id. i Lab., derivat d'*electre* per la propietat que té l'ambre d'atraure elèctricament si el refreguen, cf. fr. *électrique* [1701], angl. *electric* [1646]; *electricitat* id.: vulgarment abreujat en *l'electra* sobretot en ambients pagesívols (Cabrera d'Anoia, 1937, però ho he sentit en molts llocs del cat. or.: «avui en aquell salt o edifici hi fan l'*elèktrè*»).